

mi'r-rabbânî Sehl b. 'Abdillâh et-Tüsterî adıyla İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (AY, nr. 4089). Köprülü Kütüphanesi'nde bulunan mecmuanın içinde *Kitâbü's-Şerh ve'l-beyân limâ eşkele min kelâmî Sehlî't-Tüsterî* adlı bir risâle yer almaktadır (nr. 727/2). Bu risâle Ebû'l-Kâsım es-Sikillî'nin (ö. 423/1032) yaptığı şerhleri içermektedir. Tüsterî'nin kaynaklarda adı geçen diğer bazı eserleri de şunlardır: *el-Ğâye li-ehli'n-nihâye*, *Mevâ'izu'l-ârifîn*, *Değâ'ıku'l-muhibbîn* (*Rekâ'ıku'l-muhibbîn*), *Cevâbâtü ehli'l-yakîn*, *Kitâbü'l-Misâk*, *Selsebilü Sehlîyye*. Massignon son eserin Sehl et-Tüsterî'ye nisbetine kuşkuyla bakmaktadır (*Tefsîrü't-Tüsterî*, neşredenin girişi, s. 8-12; Böwering, *The Mystical Vision*, s. 8-18).

BİBLİYOGRAFYA :

Sehl et-Tüsterî, *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-âzîm* (nşr. M. Bedreddin en-Na'sânî), Kahire 1326/1908, s. 2, 15, 17, 24, 62, 70-71, 90, 99, 133, 163; a.mlf., *Tefsîrü't-Tüsterî* (nşr. M. Bâsil Uyûn es-Sûd), Beyrut 1423/2002, neşredenin girişi, s. 3-13; Serrâc, *el-Lüma'* (nşr. R. A. Nicholson), Leiden 1914, s. 104, 106, 152, 155, 162, 167, 172, 179, 181, 202, 203, 292, 307, 315, 326; Ebû Tâlib el-Mekkî, *Kütü'l-kulûb*, Kahire 1932, III, 113, 114, 120, 185, 186; Sülemî, *Tabakât*, s. 206-211; Ebû Nuaym, *Hilye*, X, 189-212; Ebû Ya'îla el-Ferrâ, *el-Mu'temed fi usûlî'd-dîn* (nşr. Vedî Zeydân Haddâd), Beyrut 1974, s. 217-221; Kuşeyrî, *er-Risâle*, s. 83, 84, 160, 332, 333, 654, 682, 704; Hücvârî, *Keşfü'l-mahcûb* (Uludağ), s. 232, 242, 308, 474; Hervevî, *Tabakâtü's-şüfiyye* (nşr. Abdülhay Habîbî), Kâbil 1340, s. 113-118; Gazzâlî, *İhyâ'ü 'ulûmî'd-dîn*, Kahire 1358/1939, III, 72, 80, 86, 94; IV, 155, 220; Ebû'l-Ferac İbnü'l-Cevzî, *Telbîsü İblîs* (nşr. Seyyid el-Cümeylî), Beyrut 1414/1994, s. 192; Ferîdüddin Attâr, *Tezkiretül'euliya* (trc. Süleyman Uludağ), İstanbul 1991, s. 331-333; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VIII, 582; İbn Hallikân, *Vefeyât* (Abdülhamîd), II, 149-150; Yâfîî, *Mir'âtü'l-cenân*, Beyrut 1417/1997, II, 149-150; Şâtîbî, *el-Muvâfakât*, III, 364-365; Münâvî, *el-Kevâkıbü'd-dürriyye* (nşr. M. Edîb el-Câder), Beyrut 1999, I, 634-647; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1193, 1328; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 182-183; Süleyman Ateş, *Sülemî ve Tasavvufî Tefsîri*, İstanbul 1969, s. 92; a.mlf., *İşâri Tefsir Okulu*, Ankara 1974, s. 65-73; Cihat Tunç, *Sahl b. 'Abdallâh at-Tustarî und die Sâlimiyya: Übersetzung und Erläuterung des Kitâb al-Mu'ârada* (doktora tezi, 1970), Universität Bonn; G. Böwering, *The Mystical Vision of Existence in Classical Islam: The Qur'anic Hermeneutics of the Şu'fî Sahl at-Tustarî*, Berlin-New York 1980, s. 8-18, 73-74; a.mlf., "Sahl al-Tustarî", *El²* (İng.), VIII, 840-841; Kâmil Mustafa eş-Şeybî, *eş-Şıla*, Kahire, ts., s. 380, 382, 389, 406, 421, 461; Sezgin, *GAS* (Ar.), I, 129-130; Kays Âl-i Kays, *el-İrâniyyân*, I, 85-88; Abdülhalîm Mahmûd, *eş-Şeyhü'l-Emîn Sehl et-Tüsterî*, Kahire 1984; M. Hüseyin ez-Zehabî, *et-Tefsir ve'l-müfessîrîn*, Kahire 1405/1985, II, 364-367; Selahattin Siyambaş, *Sehl b. Abdullah Tüsterî ve Tefsiri* (yüksek lisans tezi, 1994), ÜÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; L. Massignon, *Essay on the Origins of the Technical Language of Islamic Mysticism* (trc. B. Clark), Notre Dame 1997, s. 199-203; Nevîn Abdülhâlîk

Mustafa, "el-Mu'âraza ve'r-red 'alâ ehli'l-fırâk li't-Tüsterî", *MMMA* (Kahire), XLII/1 (1419/1998), s. 141-186; Mustafa Öztürk, "Tüsterî ve Tasavvufî Tefsiri Üzerine Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *Tasavvuf*, sy. 9, Ankara 2002, s. 239-265; Ahmed Ateş, "Bâtıniye", *İA*, II, 342; A. Subhi Furat, "Schl-üt-Tüsterî", a.e., X, 322-324.

MUSTAFA ÖZTÜRK

SEHLE bint SÜHEYL

(سهلة بنت سهيل)

Sehle bint Süheyl

b. Amr el-Kureşîyye el-Âmiriyye

İlk müslüman olan kadın
sahâbilerden.

Babası Hudeybiye Antlaşması'nda Mekkeliler'in temsilcisiydi. Annesi Fâtıma bint Abdüluzza b. Ebû Kays'tır. Kardeşleri Abdullah ve Ebû Cendel ile kız kardeşi Ümmü Gülsüm de ilk müslümanlardandır. Sehle, kırk dördüncü müslüman olduğu söylenen kocası Ebû Huzeyfe ile birlikte Habeşistan'a hicret etti ve daha sonra Hz. Osman'a baş kaldıranlardan biri olan oğlu Muhammed'i orada dünyaya getirdi. Habeşistan'da iken Mekkeliler'in müslüman olduğu rivayeti yayılınca kocasıyla birlikte Mekke'ye döndüler. Haberinin asılsız olduğunun anlaşılması üzerine tekrar Habeşistan'a, oradan da Medine'ye hicret ettiler. Sehle ile Ebû Huzeyfe'nin Habeşistan'dan tekrar Mekke'ye ve oradan Medine'ye hicret ettikleri, ikinci defa Habeşistan'a gitmeyip Mekke'de Resûlullah'ın yanında kaldıkları da rivayet edilmektedir. Sehle kocası Yemâme'de şehid olunca (12/633) Şemmâh b. Saîd es-Sülemî, ardından Abdullah b. Esved el-Kureşî, daha sonra da Abdurrahman b. Avf ile evlendi. Şemmâh'tan Bükeyr veya Amr, Abdullah b. Esved'den Süleyt, Abdurrahman b. Avf'tan Sâlim adlı oğullarını dünyaya getirdi.

Sehle ile ilgili iki olay bazı fikhî hükümlere temel teşkil etmiştir. Birincisi kocası Ebû Huzeyfe'nin mevlâsı Sâlim'e sûtanne olmasıdır. Ebû Huzeyfe'nin daha küçükken evlât edindiği Sâlim bulûğ çağına ulaşınca tek odalı bir evde onun Sehle'nin yanına girip çıkması karı kocayı rahatsız etmeye başlamış, Sehle, Hz. Peygamber'e giderek durumu arz etmiş, Resûlullah da sût mahremliği meydana gelmesi için ona sütünden içirmesini tavsiye etmiştir (*el-Muvafta²*, "Rađâc", 12; *Müsned*, VI, 39, 174, 201, 249; Müslim, "Rađâc", 26-30) (bk. SÂLİM MEVLÂ EBÛ HUZEFYE). Bu olaya istinaden büyük yaştaki kişilerin sût emmesiyle de sût hisimliği meydana gelebileceği ileri sü-

rülmüş, ancak bunun adı geçen sahâbilerle has bir ruhsat olduğu belirtilerek bu görüş çoğunluk tarafından benimsenmemiştir. İkinci olay Sehle'nin uzayan âdet günleriyle ilgilidir. Sehle âdet kanaması, süresi geçtikten sonra da devam edince durumu Resûl-i Ekrem'e sormuş, o da her namaz için gusletmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu iş Sehle'ye zor gelince Resûlullah ona bir gusülle öğle ve ikindi namazlarını, başka bir gusülle akşam ve yatsı namazlarını cemetmesini, sabah namazı için de ayrıca boy abdesti almasını söylemiştir (Dârimî, "Vuđû", 84; Ebû Dâvûd, "Tahâre", 111). Sehle bint Süheyl, Hz. Peygamber'den iki hadis rivayet etmiş, kendisinden Kâsım b. Muhammed b. Ebû Bekir rivayette bulunmuştur. Onun bu iki rivayeti Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'i ile (VI, 356), Taberânî'nin *el-Mu'cemü'l-kebir*'inde (XXIV, 292) yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 39, 174, 201, 249, 356; İbn Hişâm, *es-Sire²*, I, 344; II, 4; IV, 11; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 204; III, 84, 86, 87, 127; VIII, 270-271; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 199; Taberî, *Tarih*, Beyrut 1407/1987, II, 412, 413, 422; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmeccid es-Selefi), Kahire 1405/1984, XXIV, 289-292; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), IV, 1865-1866; İbn Beşkuvâl, *Gavâmizü'l-esmâ'ül-mübheme* (nşr. İzzeddin Ali es-Seyyid - M. Kemâleddin İzzeddin), Beyrut 1407/1987, II, 647-649; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), VII, 154-155; Ebû'l-Fidâ İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* (nşr. Ali Şîrî), Beyrut 1408/1988, III, 84, 85, 114; VI, 370; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 336-337; Ahmed Halîl Cum'a, *Nisâ' min 'aşri'n-nübüve*, Beyrut 1412/1992, II, 97-105.

YUSUF ZİYA KESKİN

SEHLİYYE

(السهيلى)

Sehl et-Tüsterî'ye

(ö. 283/896)

nisbet edilen bir tasavvuf akımı
(bk. SEHL et-TÜSTERİ).

SEHM (Benî Sehm)

(بنو سهيم)

Kureyş kabilesinin bir kolu.

Kabileye adını veren Sehm'in nesep zinciri Sehm b. Amr b. Hüsays b. Kâ'b b. Lüey b. Gâlib b. Fihrl olup kabile Kureyş'in on koldan birini meydana getirir. Asıl adı Zeyd olan kabilenin atası Sehm'in soyu Sa'd ve Süayd adlı iki oğlundan devam etmiştir. Mekke Haremî'nde ilk yerleşimi gerçekleştiren Kusay b. Kilâb zamanına kadar Ku-